

15. Форми подання інформації до Щорічної доповіді про стан та перспективи розвитку інформатизації та інформаційного суспільства в Україні за 2011 рік : ОДА, ЦОВВ. - Режим доступу : <http://www.dkni.gov.ua/index.php/2010-07-23-11-18-56/--i>

16. Стратегия развития информационного общества в Российской Федерации от 7 февр. 2008 г. № Пр-212. - Режим доступа : <http://www.rg.ru/2008/02/16/informacia-strategia-dok.html>

17. Полумієнко С. К. ІТ-проекція технологічного розвитку України / С. К. Полумієнко, Л. О. Рибаків, Т. О. Грінченко / за ред. С. О. Довгого. - К. : Азімут. Україна, 2011. - 184 с.

Олена Оржель,

кандидат філологічних наук, доцент,

докторант кафедри європейської інтеграції НАДУ

Європейська політика згуртування 2007-2013 років: вироблення та впровадження на національному рівні

У статті досліджено Європейську політику згуртування 2007-2013 рр., зокрема роль національних урядів держав-членів у процесах її вироблення; виявлено відмінності в підходах держав-членів до планування та реалізації даної спільної політики ЄС.

Ключові слова: спільні політики Європейського Союзу, Європейська політика згуртування, імплементаційний механізм.

The article explores European cohesion policy of 2007-2013, and specifically focuses on the role of national governments in its development; it identifies differences in approaches of different member - states to its planning and implementation.

Key words: common EU policies, European cohesion policy, implementation mechanism.

Постановка проблеми. Унікальність спільних політик Європейського Союзу (далі: ЄС) полягає в тому, що вони дають змогу кожній із 27 держав-членів зберегти особливості національних систем державного управління, практики публічного адміністрування, політико-адміністративних процесів та суспільно-політичних інститутів, оскільки кожна держава обирає власний шлях їх імплементації залежно від державного устрою, управлінських традицій, соціокультурних особливостей. Вітчизняними дослідниками європейської інтеграції національний рівень реалізації спільних політик ЄС поки що досліджений недостатньо, що заважає скласти повну і правдиву картину євроінтеграційних процесів, звужує розуміння взаємовідносин між наднаціональними органами ЄС та національними урядами держав-членів,

призводить до хибного тлумачення українськими політиками та пересічними громадянами окремих політичних рішень і подій, що мають місце в ЄС. Так, з одного боку, виникають побоювання, що членство в ЄС загрожує втратою національного суверенітету, ідентичності тощо; з другого - з'являються необґрунтовані очікування, що спільні політики ЄС та рішення, ухвалені у Брюсселі, здатні розв'язати національні проблеми у найкращий спосіб.

Серед багатьох спільних політик ЄС Європейська політика згуртування (далі: ЄПЗ) може вважатися найзначнішою як за обсягами фінансування (близько 40% бюджету ЄС), так і за масштабами заходів, кількістю виконавців і бенефіціарів. Розмаїття підходів до її впровадження в державах-членах є яскравою ілюстрацією гасла ЄС "Об'єднані у розмаїтті".

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Суспільний попит на дослідження європейських політик у цілому задовольняється вітчизняними дослідниками, які переважно зосереджуються на загальноєвропейських процесах вироблення спільних політик, оминаючи питання їх реалізації на національному рівні. Останнім часом ґрунтовні дослідження у цій сфері здійснили О.Дзяд, В.Копійка, О.Краєвська, О.Рудік, Р.Петров, Т.Шинкаренко; цікаві розробки за колективного авторства належать Національному інституту стратегічних досліджень, Українсько-європейському дорадчому центру з питань законодавства (UEPLAC), Українському інституту публічної політики, Міжнародному центру перспективних досліджень, Українському центру економічних і політичних досліджень ім. Олександра Разумкова, Центру воєнної політики та політики безпеки, програмі "Удосконалення правозастосування та управління у лісовому секторі країн східного напрямку Європейської політики сусідства і Росії" та ін.

Національні особливості впровадження спільних європейських політик краще досліджені у західній європейстиці. Приміром, діяльність Центру європейської політики при Копенгагенському університеті [1] зосереджується на дослідженнях імплементаційних особливостей спільних європейських політик у різних державах-членах; здійснено аналіз впровадження Європейської політики згуртування у Великій Британії, Польщі, Чеській Республіці; порівняльний аналіз проведення консультацій на національному рівні напередодні ухвалення спільних європейських політик здійснено Центром Роберта Шумана при Інституті Європейського університету, Бельгія [2].

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Окремі напрацювання західних науковців і експертів є фрагментарними та переважно залишаються невідомими вітчизняній науково-експертній спільноті. Вітчизняні дослідники поки не приділили належної уваги особливостям вироблення і впровадження спільних європейських політик на національному рівні, зокрема немає подібних досліджень Європейської політики згуртування. Бракує методології проведення таких досліджень, а також теоретичних узагальнень, які б розширювали уявлення вітчизняних громадян та політикуму про ЄС,

європейське врядування, взаємодію національних та наднаціональних органів влади, відповідальність національних адміністрацій за реалізацію спільних політик на користь власної держави та її громадян.

Мета статті - дослідити особливості вироблення Європейської політики згуртування 2007-2013 рр. у державах-членах, окресливши роль і відповідальність національних публічних адміністрацій за її формування та впровадження.

Виклад основного матеріалу. Європейська політика згуртування належить до типових спільних політик ЄС: вона спирається на ґрунтовну нормативно-правову базу, відповідає принципам і цінностям ЄС, має належне інституційне забезпечення, адресована всім державам-членам, їй властиві багаторівневість та багатовекторність, притаманні європейському врядуванню, відповідно, вона виробляється та реалізується в напрямках знизу вгору та згори донизу, за великої кількості учасників. Дана політика зорієнтована на досягнення цілей ЄС, висловлених у ст. 3 Лісабонського договору (Договору про Європейський Союз): Союз підтримує економічне, соціальне й територіальне згуртування та солідарність держав-членів [3, с. 36]. Детальніше засади економічного, соціального та територіального згуртування розкриті у розд. XVIII Договору про функціонування ЄС, ст. 174-178.

Процес вироблення Європейської політики згуртування прив'язаний до бюджетного циклу; наразі багаторічний бюджет ЄС - "багаторічна бюджетна перспектива" - укладається на сім років; консультації та узгодження позицій по наступній бюджетній перспективі починаються з першого року бюджетного циклу.

Консультації щодо бюджету ЄС на 2007-2013 рр. проходили паралельно із обговоренням змін у Європейській політиці згуртування і завершилися у 2005 р. Кілька факторів виступили чинниками змін, передусім розширення 2004 і 2007 рр. та збільшення кількості реципієнтів (держав і регіонів) фінансової допомоги із структурних фондів; та глобалізація, що спонукала до ухвалення Лісабонської стратегії, яка поставила за мету перетворити ЄС на "найбільш динамічну та конкурентоспроможну економіку знань" до 2010 р. [4; 5].

Внесення змін до Європейської політики згуртування 2007-2013 рр. було тісно пов'язано із плануванням бюджету; зміни у фінансуванні структурних фондів спричиняли зміну пріоритетів, цілей і завдань Європейської політики згуртування. На всіх етапах вироблення ЄПЗ 2007-2013 рр. держави-члени були його активними учасниками як у Брюсселі, так і вдома. Протягом 2001-2005 рр. під час перемовин у Брюсселі на наднаціональному рівні йшлося про узгодження позицій та інтересів різних держав із позиціями та інтересами Союзу; на національному рівні вивчалися потреби держави, її регіонів, територіальних громад і суспільства в цілому, порівнювали-

ся інтереси різних стейкхолдерів, досліджувалася суспільна думка. Переговори, активними учасниками яких були держави-члени, як завжди в ЄС, завершилися компромісом (їх результати представлені таблиці).

Порівняння пропозицій Європейської комісії та рішень Ради ЄС щодо витрат на ЄПЗ 2007-2013 рр. та їх розподілу*

Ціль	Пропозиція Комісії		Рішення Ради ЄС	
	%	млрд євро	%	млрд євро
Конвергенція	78,54	264	81,7	251,3
Регіональна конкурентоспроможність і зайнятість	17,22	57,9	15,8	48,8
Європейська територіальна співпраця	3,94	13,2	2,44	7,5
Загалом		336,1		307,6

* Джерело: Європейська комісія [7].

До консультацій щодо бюджетної перспективи та фінансового забезпечення ЄПЗ і її нового формату відповідно до нових викликів долучилися політики, науково-експертна спільнота, громадянське суспільство. Варто зазначити, що активними учасниками процесу консультацій були країни-кандидати, які не мали формального права брати участь у голосуванні, але були учасниками процесу консультацій та були присутні на засіданнях Ради ЄС. Наприклад, активним учасником дебатів щодо майбутнього ЄПЗ була Республіка Польща [6].

За результатами переговорів була визначена сума (квота), що її отримає кожна держава-член ЄС в рамках ЄПЗ 2007-2013 рр. Її розмір залежав від кількості населення, рівня безробіття (національний і регіональний вимір), рівня добробуту (національний та регіональний вимір). Знаючи, на яку суму можна розраховувати у наступні сім років, кожна держава могла планувати витрати, узгоджуючи їх із національними стратегіями розвитку.

Паралельно із узгодженням ЄПЗ, її цілей і пріоритетів відбувалося формування нормативно-правової бази у вигляді п'яти постанов. Постанови визначили: а) принципи ЄПЗ 2007-2013 рр.; б) цілі, на досягнення яких використовуватимуться кошти Структурних фондів; в) правила отримання фінансової допомоги Союзу; г) категорії держав і регіонів, які мають право на отримання фінансової підтримки від ЄС; д) загальні правила підготовки і реалізації програм, їхнього менеджменту й моніторингу та інші питання. Серед іншого, постанови законодавчо оформлювали квоти, за якими розподілятимуться кошти між державами-членами та регіонами. Наприклад, для регіонів із ВВП на душу населення нижче 82% від середнього по ЄС, максимально допустимий обсяг фінансової допомоги від структурних фондів ЄС не повинен перевищувати 4,25% від валового ВВП держави; для регіону із середнім ВВП від 82% до 99% - максимальний розмір "пакета допомо-

ги" в рамках Європейської політики згуртування становить 3,6% від валового ВВП держави [8, с. 85]; для держав-членів із ВВП на душу населення на період 2001-2003 р. нижчим від 85% від середнього по ЄС, максимальна допустима частка фінансування проекту із структурних фондів ЄС - 85%, для інших держав, із ВВП, вищим за вищезазначений, - 75%.

Після узгодження бюджетних питань розпочалося безпосереднє оформлення Європейської політики згуртування. У найбільш загальному вигляді майбутню політику було сформульовано в Стратегічних настановах Спільноти щодо згуртування. Цей документ [9], підготовлений Європейською комісією та ухвалений рішенням Ради ЄС від 6 жовтня 2006 р., визначає стратегію економічного, соціального і територіального згуртування на 2007-2013 рр. та окреслює напрями реалізації Європейської політики згуртування.

Стратегічні настанови визначили три пріоритети для ЄПЗ 2007-2013 рр.:

1) зробити держави-члени, їх регіони і міста більш привабливими шляхом покращення доступу до послуг, підвищення їхньої якості та збереження довкілля;

2) сприяти інноваціям, підприємництву та зростанню економіки знань шляхом створення спроможності до дослідницької діяльності та інновацій, включаючи новітні інформаційні та комунікаційні технології;

3) створити більше робочих місць, кращих і привабливіших, шляхом залучення до ринку праці та підприємницької діяльності більше осіб, покращення адаптації (перекваліфікації) працівників і підприємств та збільшення інвестицій у розвиток людського капіталу.

Далі зміст кожного пріоритету розкривався через уточнення напрямів та пропонувані дій. Наприклад, у рамках першого пріоритету були запропоновані: розвиток транспортної інфраструктури; забезпечення енергоефективності, повернення до традиційних для Європи та відновлювальних енергоресурсів і т.ін.

Таким чином, Стратегічні настанови заклали фундамент та окреслили перспективи й можливості для держав-членів, які відповідно до своїх потреб та стратегічних напрямів розвитку могли обирати ті форми участі у ЄПЗ 2007-2013 рр., які вважали найбільш перспективними і необхідними: наприклад, обирати між туризмом чи високими технологіями, транспортною інфраструктурою чи комунальним господарством; або обирати регіони, що найбільше потребують розвитку.

З 2006 р., використовуючи Стратегічні настанови як дороговказ, держави-члени починають інтенсивно працювати над підготовкою національного нормативно-правового та інституційного забезпечення ЄПЗ 2007-2013 рр. з тим, щоб, задовольнивши всі вимоги ЄС, отримати свою частку фінансування від структурних фондів. Порівнюючи свої нагальні потреби, націо-

нальні стратегії та програми розвитку з можливостями, що їх відкривали Стратегічні настанови, держави-члени починають виробляти Національні стратегічні засади політики згуртування (National Strategic Reference Framework) - національний варіант ЄПЗ, адаптований до власних, внутрішніх, потреб.

Варто зауважити, що за вимогами Стратегічних настанов реалізація ЄПЗ 2007-2013 рр. на національному рівні мала узгоджуватися із Національними програмами реформ (National Reform Programme), які можна охарактеризувати як національні стратегічні програми, до яких кожна держава заклала власне бачення підходів до виконання Лісабонських зобов'язань. Приміром, Сполучене Королівство так сформулювало національну стратегію щодо Лісабонських цілей: "прискорення зростання економіки Об'єднаного Королівства базуватиметься на макроекономічній стабільності та п'яти чинниках продуктивності: конкуренція, підприємництво, інновації, інвестиції та висока кваліфікація" (щодо другої складової Лісабонської стратегії уряд Сполученого Королівства взяв завищені зобов'язання збільшити зайнятість до 80% (при загальному по ЄС плані 70%) [10, с. 11].

Тож у кожній державі Національні стратегічні засади політики згуртування - національний варіант реалізації ЄПЗ - мав базуватися на Національній програмі реформ. Разом з тим держави-члени, слідуючи принципам стратегічного планування та синергії, узгоджували свої Національні стратегічні засади політики згуртування не тільки з європейськими, а й із національними стратегіями.

Наприклад, Словенія у середині 2000-х рр. виробила "Стратегію розвитку Словенії" (Slovenia's development strategy), у якій сформулювала бачення нової моделі суспільного розвитку, стисло висловленому у таких орієнтирах:

- дерегуляція і лібералізація ринків;
- сприяння створенню та розвитку підприємств;
- відкриті фінансові ринки та конкуренція;
- більш гнучкий ринок праці;
- замість системи колективної соціальної безпеки нова система, що враховує індивідуальні потреби та особисту відповідальність;
- децентралізація та публічно-приватне партнерство в державному управлінні;
- сталий розвиток завдяки структурним реформам та більш динамічному суспільству [11, с. 59].

На виконання "Стратегії розвитку Словенії" було ухвалено Програму національного розвитку (National Development Programme 2007-2013), в якій визначено національні потреби в інвестиціях для реалізації Стратегії розвитку. Національні стратегічні засади політики згуртування Словенія виробляла із урахуванням двох національних документів - "Стратегії розвит-

ку Словенії" та "Програми національного розвитку". Спираючись на них, були визначені ті пріоритети розвитку, які можуть бути реалізовані за рахунок ЄПЗ 2007-2013 рр. Таким чином, Словенія поділила майбутні інвестиції, що планує заохотити для цілей розвитку держави, на два потоки: від структурних фондів ЄС та від інших джерел [11, с. 64].

Інший шлях обрала Естонія. Ця країна теж ухвалила довгострокову - до 2030 р. - стратегію розвитку "Стала Естонія 21", де означила чотири ключові цілі:

- життєздатність естонського культурного простору;
- покращення добробуту;
- згуртоване суспільство;
- екологічна рівновага.

Національні стратегічні засади політики згуртування уряд Естонії вирішив тісно пов'язати із Державною бюджетною стратегією (State Budget Strategy 2007-2010) і представити перший документ як складову другого, щоб у такий спосіб забезпечити інтегрований підхід до питань розвитку та узгодженість державних політик, закласти основу для підвищення ефективності та кращого використання публічних фінансів.

Таким чином, Національні стратегічні засади політики згуртування Естонії вироблялися з урахуванням:

- Лісабонської стратегії;
- Стратегічних настанов Спільноти щодо згуртування;
- Плану дій Естонії щодо зростання та зайнятості (Action Plan for Growth and Jobs) - національної програми реформ у руслі Лісабонської стратегії;
- Національної стратегії розвитку "Стала Естонія 21";
- Державної бюджетної стратегії (State Budget Strategy 2007-2010);
- та відповідно до планів розвитку державних установ [12, с. 6].

Аналіз Національних стратегічних засад політики згуртування різних держав-членів доводить їх відмінність та унікальність при збереженні єдиного призначення документа: це стратегія використання структурних фондів державою-членом, її наміри і плани, що вона їх має здійснити в рамках Європейської політики згуртування.

Національні стратегічні засади політики згуртування - це ґрунтовний документ (від 100 до 150 і більше сторінок), де надано аналіз соціально-економічної ситуації в країні та її регіонах; визначені сильні та слабкі сторони окремих секторів / галузей, які можуть бути розвинені за допомогою інвестицій від Структурних фондів ЄС; окреслені основні шляхи подолання проблем; цілі, на які будуть спрямовані зусилля держави та фінансова допомога від ЄС. Кількість розділів та їх зміст можуть бути різними, але кожен документ має виконати своє призначення: представити, у який спосіб протягом 2007-2013 рр. на національному рівні будуть досягатися цілі згуртування і як цьому допомогатимуть кошти ЄС.

Національні стратегічні засади політики згуртування були першим документом, який державам-членам належало підготувати та узгодити із Європейською комісією. Після їх узгодження й ухвалення Європейською комісією в рамках Національних стратегічних засад відбувалася підготовка операційних програм (від слова "operation" - дії, заходи втручання).

Операційні програми можуть бути як регіональними (спрямованими на розвиток конкретного регіону), так і секторальними / галузевими (націленими на розвиток певного сектору: наприклад ринку праці, малого та середнього бізнесу, комунальних послуг; або галузі: сільського господарства, транспорту тощо). Операційні програми, як і Національні стратегічні засади політики згуртування, мали надсилатися на ухвалення до Європейської комісії.

За обсягами та серйозністю підготовки операційна програма не поступається Національним стратегічним засадам. Вона включає: базову інформацію про ЄПЗ, національний та європейський контекст; дає глибокий соціально-економічний аналіз сектору або регіону, обраному для втручання, доповнений аналізом SWOT; описує стратегію розвитку сектору або регіону із зазначенням цілей, пріоритетних напрямів, індикаторів досягнення цілей, запланованих результатів; містить бюджет програми, розписаний за напрямками фінансування і роками із зазначенням джерел надходження коштів (з якого фонду ЄС, частка співфінансування від держави); представляє "імплементацийний механізм", тобто інституційне забезпечення реалізації програми.

Операційна програма мала готуватися на принципах партнерства, за активної участі стейкхолдерів: крім державної установи, відповідальної за підготовку програми, до обговорення стратегії розвитку, визначення пріоритетів, встановлення індикаторів, залучалися: державні установи (міністерства, агенції, науково-дослідні інститути), органи регіональної влади та місцевого самоврядування, НУО, аналітичні центри тощо. Наприклад, в Естонії Національні стратегічні засади політики згуртування та три операційні програми готувалися Міністерством фінансів за участі Міністерства освіти і науки, Міністерства культури, Міністерства соціальної політики, Міністерства економіки та комунікацій, Міністерства внутрішніх справ, Міністерства охорони довкілля та інших 124 стейкхолдерів, серед яких: університети Таллінна, Тарту, Бізнес-школа Естонії, Рада естонських музеїв, асоціації органів місцевого самоврядування, професійні об'єднання та асоціації (фермерів, виробників молока, агропромислового комплексу тощо), об'єднання місцевих НУО, профспілки та їх асоціації, Естонська торговельна палата, Союз естонських пенсіонерів та інші.

Держави-члени настільки по-різному підходили до складання списку операційних програм в рамках ЄПЗ 2007-2013 рр., що важко робити якісь узагальнення. Наприклад: Естонія реалізує 3 операційні програми: 1) Опера-

ційна програма з розвитку довкілля та покращення умов проживання; 2) Операційна програма з розвитку економічного середовища; 3) Операційна програма з розвитку людських ресурсів.

7 операційних програм запланувала для себе Румунія: 1) Операційна програма з регіонального розвитку; 2) Операційна програма з підвищення конкурентоспроможності; 3) Операційна програма з технічної допомоги; 4) Операційна програма "Транспорт"; 5) Операційна програма "Довкілля"; 6) Операційна програма з розвитку людських ресурсів; 7) Операційна програма з нарощування адміністративної спроможності.

Люксембург, який отримує фінансову допомогу від структурних фондів для підвищення конкурентоспроможності та збільшення зайнятості, реалізує тільки дві операційні програми: 1) Операційну програму Європейського фонду регіонального розвитку та 2) Операційну програму Європейського соціального фонду. 22 операційних програми обрало Сполучене Королівство; 36 операційні програми реалізуються у Німеччині, з них 34 є регіональними програмами, спрямованими на розвиток федеральних земель або великих міст (Берлін, Бремен, Гамбург) [7].

Особливістю ЄПЗ 2007-2013 рр. було те, що новим державам-членам було дозволено включати до списку операційних програм також програми технічної допомоги для нарощування інституційної та адміністративної спроможності державного сектору - адже саме належних інституцій та кваліфікованого персоналу бракувало країнам колишнього соціалістичного табору для прискорення соціально-економічного поступу. Цією можливістю скористалися Болгарія, Польща, Чехія, Литва, Словаччина; Естонія визначила нарощування інституційної та адміністративної спроможності державного сектору одним із шести пріоритетів "Операційної програми з розвитку людських ресурсів". Інші країни відмовилися від операційних програм технічної допомоги, але запланували для виконання операційні програми з нарощування інституційної та адміністративної спроможності (capacity building); Румунія одночасно реалізує "Операційну програму з технічної допомоги" та "Операційну програму з нарощування адміністративної спроможності".

У період 2007-2013 рр. у рамках Європейської політики згуртування має бути реалізовано близько 420 операційних програм.

Ухвалення національних стратегічних засад політики згуртування та кожної операційної програми Європейською комісією автоматично обіцяло державам-членам фінансову підтримку з боку ЄС; втім, переказ коштів був можливим, тільки якщо держави-члени запровадили належний "імплементативний механізм" - інституційне забезпечення для реалізації ЄПЗ на національному рівні.

Імплементативний механізм формувався по-різному у різних державах-членах. За вимогами ухвалених у 2006 р. постанов належна інституційна інфраструктура для ЄПЗ 2007-2013 рр. має складатися із низки органів,

уповноважених державою на здійснення Європейської політики згуртування, а саме:

- МА - Керівного органу (Managing Authority);
- СА - Сертифікаційного органу - розпорядника коштів (Certifying Authority, раніше Paying Authority - платіжний орган);
- АА - Органу з проведення аудиту (Audit Authority);
- ІВ - Органів - посередників (Intermediate bodies);
- Моніторингового комітету для кожної з операційних програм.

Питання про те, які саме органи уповноважувати на виконання операційних програм, вирішували самі держави. Ключовою відмінністю був централізований або децентралізований підхід. У першому випадку призначався єдиний орган, відповідальний за засвоєння усіх коштів Структурних фондів ЄС та за забезпечення виконання всіх операційних програм (приміром такий шлях обрали Естонія і Словенія, призначивши керівним органом відповідно Міністерство фінансів та Урядове бюро з питань місцевого самоврядування та регіональної політики). У другому випадку для кожної операційної програми призначався окремий відповідальний орган центрального або регіонального рівня (наприклад у Німеччині, Сполученому Королівстві, інших державах).

Держави-члени демонструють розмаїття підходів до планування ЄПЗ 2007-2013 рр., а також до організації її впровадження, моніторингу й оцінювання. Формування імплементаційного механізму визначалося особливостями політичної організації та державного устрою, потребами інституційного розвитку або управлінськими традиціями тієї чи іншої держави. Досвід і напрацювання як старих, так і нових держав-членів можуть бути корисними для України, яка потребує реформування державної регіональної політики і шукає нових, більш ефективних підходів до організації взаємодії між центром та регіонами.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку.

1. Проведений аналіз виявив, що держави-члени є активними учасниками процесу вироблення Європейської політики згуртування та впливають на всі етапи її формування та реалізації.

2. На наднаціональному рівні визначається стратегія розвитку, пріоритетні напрями та цілі євроінтеграційного поступу, а також закладаються "правила гри" - інституційні та нормативно-правові рамки, які зумовлюють поведінку держав-членів, одночасно стимулюючи їх до участі в ЄПЗ та стримуючи національні ініціативи в рамках визначених стратегічних пріоритетів Союзу.

3. Держави-члени демонструють значне розмаїття підходів до реалізації ЄПЗ на національному рівні, обумовлене адміністративно-терито-

ріальним устроєм, політичною організацією, рівнем інституційно-адміністративного чи соціально-економічного розвитку держави.

4. Участь держав-членів у реалізації ЄПЗ вимагає високого рівня інституційного розвитку, вертикальної та горизонтальної координації, навичок стратегічного планування, розвинення адміністративної спроможності на всіх рівнях - від національного до місцевого.

Предметом розгляду у подальших розвідках стане класифікація індикаторів згуртування, їх детальний аналіз та вивчення можливостей їхньої адаптації до українських потреб та реалій.

Список використаних джерел

1. Веб-сайт Центру європейської політики при Копенгагенському університеті. - Режим доступу : www.cer.polsci.ku.dk
2. Веб-сайт Центру Роберта Шумана Інституту Європейського університету. - Режим доступу : <http://www.eu1.eu>
3. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / пер. Геннадія Друзенка та Світлани Друзенко ; за заг. ред. Геннадія Друзенка. - К. : К.І.С., 2010. - 536 с.
4. Офіційна сторінка Лісабонської стратегії на сайті Європейської Комісії. - Режим доступу : http://ec.europa.eu/growthandjobs/key/index_en.htm
5. Seyfried E. European Cohesion and Funding Policies. An Introduction / E. Seyfried. - Читанка до модулю 16.1. - К. : НАДУ, 2008. - 65 с.
6. Grosse T. G. Debate on the New Cohesion Policy : Recommendations for the Polish Position / T. G. Grosse, J. Olbrycht ; Instytut Spraw Publicznych: Analyses & Opinions, Number 10, 6/2003. - Режим доступу : www.isp.org.pl
7. Офіційний веб-сайт Генерального директорату з регіональної політики. - Режим доступу : http://europa.eu.int/comm/regional_policy
8. Cohesion policy 2007-13: Commentaries and official texts. - Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2007. - 160 p.
9. Council Decision of 6 October 2006 on Community strategic guidelines on cohesion. - 2006 / 7602 / EC. - Official Journal of the European Union. - 21.10.2006. - P. 11-32.
10. United Kingdom National Strategic Reference Framework. - Режим доступу : <http://www.bis.gov.uk/files/file28166.pdf>
11. Slovenia National Strategic Reference Framework 2007-2013. - Режим доступу : <http://www.eu-skladi.si/other/programski-dokumenti/nsrf-en>
12. Estonian National Strategic Reference Framework 2007-2013. - Режим доступу : http://www.strukturifondid.ee/public/inglisekeelsed_dokumendid/Estonian_NSRF_21June07_ENG.pdf